

ESPECIFICITAT DE L'ESTRUCTURA EDUCATIVA A ANDORRA

Campus de l'experiència. UIC

2n semestre curs 2022-2023

Tutor

Salvador VIDAL RAMÉNTOL

Autores

Antònia BERENGUER FONTOVA

Roser FALCÓ TORRES

Imma TOMÀS GRAELL

Col·laboradores

Mercè PÉREZ LOMBARTE

Rosa VILA FÀBREGA

ESPECIFICITAT DE L'ESTRUCTURA EDUCATIVA A ANDORRA

INTRODUCCIÓ

Al llarg de la història, persones d'orígens i trajectòries diverses han expressat la seva opinió sobre la importància de l'educació amb sentències que han perdurat i encara són plenament vigents. Podríem destacar, entre altres: "L'educació és l'arma més poderosa que pots usar per canviar el món" (Nelson Mandela); "Un dels principals objectius de l'educació ha de ser ampliar les finestres per les quals veiem el món" (Arnold Glasow); "L'objectiu de l'educació és preparar els joves perquè s'eduquin a si mateixos durant tota la seva vida" (Robert Hutch); "L'objectiu principal de l'educació és el de crear persones que siguin capaces de fer coses noves i no simplement de repetir el que altres generacions han fet" (Jean Piaget); "L'educació és el moviment de la foscor a la llum" (Allan Bloom).

Andorra tot i la seva extensió reduïda, el seu relatiu aïllament degut a la seva situació geogràfica i política sembla haver fet seves moltes d'aquestes opinions i des de finals del segle XIX, l'educació ha centrat bona part dels objectius dels polítics i famílies. Aquestes circumstàncies han desembocat en una estructura educativa peculiar amb la coexistència de tres sistemes educatius.

El nostre objectiu és donar a conèixer una realitat força desconeguda fora de les nostres fronteres. Deliberadament hem optat per limitar el nostre treball a l'ensenyament obligatori que va des dels sis als setze anys, tot i que es reflexiona sobre la possibilitat de fer-lo extensiu als infants a partir dels tres anys (la majoria ja estan matriculats i sovint, a partir dels 2 anys i mig). És l'educació bàsica que reben tots els infants d'Andorra.

1- ORÍGENS DE L'ENSENYAMENT A ANDORRA (1882-1982)

A Andorra ja des del primer terç del segle XX, han coexistit diferents tipus d'ensenyament, oferint fins avui en dia un ampli ventall als pares per a l'educació dels

seus fills. Una altra dada diferencial amb altres països és el fet que fins als anys vuitanta del segle XX no ha disposat d'un sistema educatiu propi.

Les escoles comunals

Fins a finals del segle XIX van haver-hi les escoles comunals. Cada Comú posava a disposició un local per a escola i s'encarregava de la contractació i remuneració del personal adient. Però majoritàriament era el vicari de la parròquia qui s'encarregava de l'ensenyament dels infants.

Les primeres escoles congregacionals 1882

L'any 1882, el Consell General va autoritzar l'establiment d'una Escola de la Sagrada Família per a l'educació de les noies, a Canillo, a petició de dos veïns de la parròquia.¹

Va seguir la creació dels Col·legis de la Sagrada Família a Andorra La Vella, el 1883 i a Sant Julià l'any 1887. A partir d'aquell moment a part del mestre o vicari contractat pel Comú s'hi van afegir les escoles congregacionals. El Comú continuava vetllant per l'ensenyament dels infants de la seva parròquia i assumint-ne les despeses.

L'any 1899, el Consell General decretà que totes les parròquies havien de tenir un mestre i una mestra d'ensenyança².

Les primeres escoles franceses 1900

A principis del segle XX, es crearen les primeres escoles franceses. Els serveis del Copríncep francès, van considerar convenient introduir l'ensenyament francès vista la importància que anaven adquirint els ensenyaments existents.

Les primeres escoles franceses es van obrir a Sant Julià de Lòria i a Andorra la Vella, l'octubre de 1900, amb una mestra cadascuna. El gener de 1901 seguiria la d'Encamp amb un mestre. L'any 1904 la d'Escaldes-Engordany i el 1913 la de Canillo.

¹ Acta Consell General de 3 juliol de 1882

² Decret nº56 del llibre de decrets del Consell General

Donat que les escoles franceses eren laiques no sempre van tenir una bona acollida per part de la població. El pes de la religió i la major facilitat d'accés amb Espanya feien que les famílies prioritzessin enviar els seus fills a les escoles comunals i religioses.

A tall d'exemple l'any 1912, Andorra amb una població d'uns 5300 habitants, tenia 715 alumnes repartits en 24 escoles de la següent manera:

- 64 alumnes (nens i nenes) a l'escola francesa
- 324 nens a l'escola comunal amb el mestre
- 30 nenes a l'escola comunal amb el mestre
- 92 nens a l'escola comunal amb el vicari
- 205 nenes a les escoles religioses de la Sagrada Família.

El decret 18 de juny de 1917 referent a les escoles franceses preveu la creació d'escoles primàries públiques reconegudes i subvencionades pel Govern francès, amb mestres andorrans o francesos, depenent de la Inspecció d'Acadèmia dels Pirineus Orientals. Les aules, mobiliari, material necessari així com el seu manteniment a càrrec del Comú, l'acreditació de dues beques a un internat d'una durada de quatre anys per l'ensenyament primari superior, una assignació suplementària per allotjament pels mestres francesos). Aquest decret seguiria vigent fins al 1982.

Els mestres contractats pel Comú, gairebé sempre espanyols, les religioses de la Sagrada Família i els vicaris enviats pel Bisbe d'Urgell, eren pagats pel Comú amb una subvenció anual de 800-900 pessetes.

L'organització de les escoles i de l'ensenyament variava molt d'un poble a un altre. Per exemple l'any 1921:

- A Sant Julià de Lòria, al matí 16 nens anaven amb el mestre espanyol del Comú i 13 nenes amb la mestra francesa i a la tarda al revés. Els menors de 8 anys, amb les religioses.
- A Andorra la Vella la majoria dels escolars anaven amb el mestre del Comú i uns quants amb la mestra francesa. Els més petits assistien també a classe amb les religioses.
- A Escaldes el mateix mestre assegurava la tasca de mestre contractat pel Comú i de mestre francès rebent una doble remuneració. Les nenes anaven totes amb la mestra espanyola contractada pel Comú.
- A Canillo la majoria de nenes i nens anaven a l'escola francesa.

- A Encamp la majoria d'alumnes anaven al col·legi de les religioses i els nens amb el vicari i uns quants al francès.

El Consell General a demanda dels comuns sol·licita al delegat permanent francès la creació d'una escola de nenes a Escaldes-Engordany, una escola mixta per a la Massana i una altra de mixta per a Ordino, l'any 1928.

Les primeres escoles espanyoles 1930

El bisbe Guitart, Copríncep Episcopal, per contraposar la influència que estaven aconseguint les escoles franceses va fer un projecte per crear una escola per nens a Sant Julià i una altra a Encamp, ja que considerava que degut a la manca de recursos l'ensenyament espanyol estava molt abandonat.

“És important contrarestar l'acció dels anomenats Mestres de francès, que subvenciona la veïna República amb el pretext d'ensenyar als andorrans aquella llengua, i que són en realitat els principals agents que té França per mantenir la seva influència a Andorra³”.

“... poderosament a enfortir la influència espanyola en aquell país, mitjançant l'acció cultural que les noves escoles desenvoluparan⁴”.

Ambdós Coprínceps tenien un gran interès en implantar a Andorra l'ensenyament dels seus respectius països per mantenir-hi la seva influència⁵

L'any 1931 totes les parròquies posseïen com a mínim una escola.

- Sant Julià de Lòria:
1 escola francesa (mestra andorrana), 1 escola del Comú (mestre andorrà), 1 escola de religioses de la Sagrada Família per a nenes.
- Andorra la Vella:
1 escola francesa (mestra andorrana), 1 escola del Comú (mestre andorrà), 1 escola de la Sagrada Família
- Escaldes:
1 escola francesa (mestra francesa), 1 escola del Comú (mestre espanyol)
- Encamp:

³Informe 1930, Ministeri d'Afers Estrangers de Madrid

⁴ Carta del bisbe Guitart al Ministre Espanyol d'Estat 3 de juny de 1930

⁵ Vegeu Annex 1. Carta de l'Inspector d'Acadèmia dels Pirineus Orientals al Ministre d'Afers Estrangers, 1947

1 escola francesa (mestre andorrà), 1 escola del Comú (mestra espanyola)

- Canillo:

1 escola francesa (mestra andorrana), 1 escola del Comú (mestre espanyol)

- La Massana:

1 escola del Comú (mestre espanyol)

- Ordino:

1 escola del Comú (mestre espanyol)

Els docents de les escoles franceses tenien formació francesa i eren remunerats per França. Es reclutaven prioritàriament mestres de nacionalitat andorrana, persones nascudes a Andorra o casades amb andorrans.

Els docents de les escoles del Comú eren remunerats pel Consell General i el Comú.

Els locals i la subvenció de les religioses eren a càrrec del Comú.

Durant el període que va des del 1931 fins al 1938, l'ensenyament va viure una situació canviant en funció dels canvis polítics.

Noves perspectives de l'ensenyament francès a Andorra a partir dels anys 40

L'ensenyament francès ofería als alumnes l'escolaritat a nivell d'estudis primaris i els infants que ho desitjaven, després del "cours moyen 2ème année podien continuar dos anys més amb "fin d'études" i postular al Certificat d'Estudis.

Després del decret de 1917, el personal de les escoles franceses d'Andorra era reclutat prioritàriament entre els andorrans que havien cursat estudis a França i posseïen la titulació necessària per a exercir. L'any 1952, els funcionaris mestres de nacionalitat andorrana foren assimilats als funcionaris francesos.

El Copríncep francès dedicà a Andorra tots els mitjans necessaris tant pel que feia al personal docent com al material. L'ensenyament francès començà a créixer d'una manera accelerada.

" La posició de les escoles franceses roman doncs força favorable. I encara més si tenim en compte que els nostres mestres poden parlar català, en canvi les escoles concurrents són a càrrec d'espanyols castellanoparlants en una proporció de 19 sobre 25..."⁶

⁶Report mensual de l'Inspector d'Acadèmia al Delegat Permanent de Perpinyà 1950

L'esperit competitiu anava creixent entre els diferents ensenyaments i segons sembla els mestres de llengua catalana tenien una més gran acceptació entre la població de les Valls.

“ ... La posició de les escoles franceses continua essent excel·lent malgrat els esforços dels espanyols a favor de les escoles a les masies on la competència no intervé... i els esforços de les congregacions religioses per les seccions maternals...”⁷

“... Així, al curs escolar 1952-53 hom considera que compten amb 4 o 5 vegades més d'alumnes que les escoles espanyoles en les quals, des de fa segles, la influència espiritual i religiosa de la “Mitra” era més visible i més important que no ho era la cultura francesa en els seus centres docents...

... La llengua oficial al Principat és el Català, llengua mil·lenària que hom parla encara al Rosselló i a la Catalunya espanyola. Els Andorrans n'estan molt orgullosos i no hi ha dubte que el seu ensenyament a les escoles franceses – encara que limitat a dues hores setmanals- sigui una de les raons de la recrudescència d'alumnes en aquestes escoles; l'ensenyament del català essent proscrit a les escoles espanyoles...”⁸

L'any 1953, les escoles franceses comptaven amb el 56% dels alumnes, les escoles espanyoles un 29% i les escoles congregacionals un 15%.

“Segons les informacions que m'han lliurat, no posseïm cap escola maternal podent competir amb les escoles congregacionals. Els pares es veuen doncs contrets a enviar llurs infants a aquestes escoles. Quan els alumnes arriben a l'edat requerida per a seguir el curs elemental, a les famílies els amoïna treure llurs infants de les escoles congregacionals o espanyoles i confiar-los als nostres mestres.”⁹

Una dècada d'evolució accelerada de l'ensenyament francès a Andorra

Entre els anys 1950 i 1960 l'ensenyament francès va créixer significativament. Els Comuns i Quarts adreçaven contínuament demandes a les autoritats franceses de creació de classes. El Delegat permanent francès es tem que: *“...no es possible donar*

⁷ Report mensual de l'Inspector d'Acadèmia al Delegat Permanent de Perpinyà 1951

⁸ Nota tramesa pel Delegat Permanent de Perpinyà al Ministre d'Afers Estrangers 1952

⁹ Carta del Delegat permanent de Perpinyà a l'Inspector d'Acadèmia, 1953

*satisfacció a les Parròquies d'Andorra sense perjudicar greument el departament dels Pirineus Orientals del qual depenen per l'administració escolar... Tinc por _i no insistiré prou sobre aquest aspecte del problema_ que les Autoritats de les Valls no obtenint satisfacció del costat del nostre País, no facin una demanda al Copríncep Episcopal que aprofitaria l'ocasió per tal d'enfortir les escoles confessionals i espanyoles a les Valls...*¹⁰

El Col·legi Sant Ermengol, 1966

Els monjos de Montserrat, els pares benedictins, que havien fundat una escola l'any 1931 a Escaldes, la van tancar el 1943. L'any 1962 va seguir l'escola de la Sagrada Família de Sant Julià.

L'any 1956 es va iniciar el cicle secundari en l'ensenyament francès i el 1962 en l'ensenyament espanyol.

Durant aquells anys, es va crear una rivalitat entre els sistemes educatius existents.

El Copríncep Episcopal va proposar la creació d'una escola congregacional que arribaria fins a secundària. L'octubre de 1966, es va inaugurar el col·legi de St. Ermengol, de congregació Salesiana.

El 1968 les escoles de la Sagrada Família d'Andorra la Vella, es convertiren en l'Institut Janer, en un nou edifici a Santa Coloma.

Les autoritats franceses mostraren certa preocupació per la construcció d'edificis escolars a totes les parròquies, a càrrec del Consell General

"Projecten, sembla ser, intitular aquestes escoles "Escoles Andorranes" i posar una placa amb aquesta indicació a cada un dels edificis. Aquesta mesura seria lamentable, car si els locals són efectivament andorrans, les escoles són les escoles franceses (o espanyoles) de les Valls d'Andorra..."

Projecten potser d'instituir seguidament un ensenyament en llengua catalana? No és impossible, seria sens dubte molt lamentable per un país petit, la vocació del qual essencialment turística, exigeix que els seus habitants puguin parlar una gran llengua de civilització (francès amb preferència al castellà)"

¹⁰ Carta del Delegat permanente de Perpinyà al Ministre d'Educació Nacional Francès, 1961

“El fet d’hissar únicament en els edificis escolars la bandera andorrana és un símptoma d’aquesta tendència, però no pot tanmateix fer-nos exigir la presència de la bandera francesa...”¹¹”

Font. ANA. FP_05393

Les negociacions referent a la construcció del Liceu francès van iniciar-se en aquell moment, començant-ne la construcció el 1972.

L'escola especialitzada de Nostra Sra. de Meritxell 1972

Aquest Centre d'Educació Especial es va fundar gràcies a l'esforç d'un grup de pares amb fills amb necessitats educatives especials. Disposa d'un pla d'estudis propi sense cap lligam amb els sistemes d'ensenyament francès o espanyol. Està finançat per les quotes dels pares, la CASS, donatius i subvencions de Govern.

¹¹ Carta de l'Inspector d'Acadèmia al Delegat Permanent de Perpinyà de data 5 de febrer de 1964

Font: ANA. FP_03771

2. NOU PANORAMA DE L'ENSENYAMENT ANDORRÀ

L'Andorranització (1972) o el programa de Formació Andorrana 1975

L'any 1913 el Consell General, mostrant un certa preocupació per l'ensenyament dels costums del país va prendre el següent acord: *"... Acorda lo Consell que's faci una recopilació de les costums legals de les Valls, ordenantles en forma tal que pugui ensenyar-se en les escoles y servesqui per a instrucció dels andorrans"*

El 1950 el Consell General acordà, per unanimitat: *"... exposar a les dues M.I. Delegacions Permanents, que son les genuïnes representacions dels Excel·lentíssims Co-Prínceps, que:*

Essent la llengua catalana la oficial, seria de molta utilitat que fos ensenyada a tots els alumnes que frequenten les escoles franceses, aixis com en els examens de finals de curs hagués una pregunta sobre la llengua catalana..."

El Delegat Permanent francès al·legà: *"... d'altra part no veuria cap inconvenient a que sigui acceptat el desig del Consell de les Valls, a condició que l'ensenyament del català sigui igualment introduït a les escoles espanyoles."*

El Copríncep Episcopal va haver de negociar aquest punt amb el Govern de Madrid.

1967 el Consell General *“S’acorda cursar, per la via que escaigui, una demanda perquè sigui ensenyat el català (llengua oficial d’Andorra) a les escoles d’espanyol d’Andorra.”*

1961 un informe de la Sindicatura al C.G. amb motiu de la sessió de repartiment de premis a les escoles franceses, assenyala: *“Creiem que en les escoles d’Andorra, a més de la cultura general, vàlida per tots els països, s’ha d’ensenyar a estimar a Andorra. I per estimar a Andorra el primer que cal és conèixer-la bé, aprendre la seva llengua, la seva història, la seva geografia, les seves Institucions.*

Atribuïm en primer lloc, una importància capital a l’ensenyament de la llengua catalana a les Escoles. Hem insistit molt sobre aquest punt i sabem que s’està fent algun esforç, que es però insuficient i que s’ha d’intensificar. Nosaltres volem que els infants d’Andorra escriguin millor la nostra llengua que no ho fem nosaltres mateixos. El Poble Andorrà té la seva llengua, que li han trasmès els seus avantpassats i que es popular i oficial a la vegada, i l’ha de conservar i l’ha de perfeccionar, per tal de mantenir vigorosa la seva personalitat i la seva fesomia propia...¹²”

Nota informe sobre l’andorranització

Onze anys més tard, aquest discurs serviria per establir la nota-informe sobre l’andorranització de l’ensenyament. A nivell de primària el Consell General preveia que la Formació Andorrana fos impartida pels mateixos docents dels centres.

L’andorranització o la formació andorrana es posa en marxa

1973 nomenament de dos Assessors pedagògics, el Sr. Antoni Morell i la Sra. Lidia Armengol. A nivell de primària el Consell General preveia que la Formació Andorrana fos impartida pels mateixos docents dels centres. El primer professor de Formació Andorrana fou el Sr. Josep Caldas, contractat el 1974, que juntament amb el Sr. Baiget s’havia d’encarregar de la formació dels mestres de les escoles que impartirien aquestes classes. Els mestres de les escoles que volien o podien impartir aquestes classes foren pocs i el C.G. va procedir a nomenar tot el personal necessari. El curs

¹² FITER Ricard. Legislació administrativa andorrana. Monumenta, 5. Consell General 1900-1973. Editorial Casal i Vall. Andorra

1975-76 es contractà el primer mestre de català per a nivell primari, amb la denominació de monitor de català. A partir d'aquí el cos d'ensenyament de Formació Andorrana, impartint classes de llengua i medi, aniria creixent a totes les escoles de primària i a l'ensenyament secundari del Principat.

L'any 1981, el Departament d'Educació, Cultura i Esports presentà un recull al Consell General, en el qual figuraven els objectius, programacions i orientacions – per nivells- de cada una de les àrees de Formació Andorrana.¹³

Arribat aquest punt, ens ha semblat interessant donar la paraula a un dels protagonistes d'aquesta evolució.

	Josep DALLERÈS CODINA Polifacètic Docent, poeta, escriptor Home polític (Conseller, Síndic, Conseller de Govern _ministre_
---	--

13. Què el va empenyer a ser docent del sistema educatiu francès?
No es tracta-se de cap idea que portés al cap de temps. De fet, diria que va ser un seguit de circumstàncies. D'una banda, no em veia, tal i com estava fent, passant la vida portant el començ que tenien els pares (a finals dels anys cinquanta obrirem la botiga a les set del matí i no es tancava fins ben passades les deu del vespre). D'altra banda la meua experiència durant els darrers temps del maig del 68 al centre on era no m'havien deixat gaires d'anar a estudiar a França i, per convallidar aquesta a Espanya m'havien assignat una assignatura de un mes i

Els mapes que es presenten a continuació palesen l'evolució i el desplegament dels centres educatius al país fins a la creació del sistema educatiu propi, l'Escola Andorrana.

Escoles des de finals s.XIX fins al 1929

*El 1912, l'escola religiosa de Canillo va tancar, per iniciativa pròpia, degut a la manca d'alumnes

Escoles 1930-1980

Font Bastida Roser, Cent anys d'ensenyament a Andorra, 1987

L'escola andorrana, 1982

Veient que les escoles existents no tenien en compte aspectes importants de la realitat del país, el Consell General va crear una escola andorrana de nivell maternal per pal·liar les dificultats lingüístiques de l'alumnat: d'una part el desconeixement de la pròpia llengua i de l'altra, l'atribució segons el sistema educatiu, d'una llengua materna que per la gran majoria no era la seva.

Es van crear tres seccions: català, català-castellà, català- francès en funció de l'ensenyament al qual s'incorporarien els infants, al cap dels tres anys de maternal.

Des de la seva creació va tenir una gran acceptació.

- Curs escolar 1982-83: 38 alumnes
- Curs escolar 1983-84: 82 alumnes
- Curs escolar 1984-85: 176 alumnes

La continuïtat de l'escola va ser essencialment a la demanda dels pares dels alumnes de l'escola.

L'any 1985 el Govern va sotmetre a l'aprovació del Consell General la seva voluntat d'ampliar l'escola andorrana a la primera ensenyança.

L'Escola Andorrana és una escola multilingüe tot i que la llengua de l'escola és el català, la llengua del país. El plantejament lingüístic forma part dels seus principals objectius.

Ja des de fa temps, hi havia sectors de la població que la reclamaven com ho reflecteix l'Editorial de Poble Andorrà- maig 1935 "L'ensenyança a les nostres Valls":

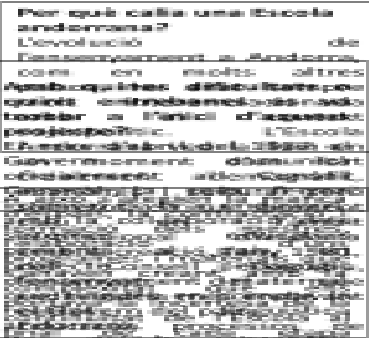
"Avui l'ensenyament a les nostres Valls està quelcom encarrilat, perquè el jovent pugui adquirir uns coneixements generals més elevats que els seus avant passats..."

Es això suficient? No ens devem preocupar que a les escoles d'Andorra hom hi aprengui quelcom més? Devem oblidar nostra parla? Es que podem dubtar de que dins les escoles que actualment regeixen, els infants aprendran a estimar a França i Espanya? Però... i Andorra? Es que no tenim el deure d'ensenyar-los a estimar a Andorra, que es la seva mare Pàtria?

"Tota la nostra reconeixença envers Espanya i França...Ara bé, els governs d'Andorra no es deuen dormir en els llaurers."

Arribat aquest punt, ens ha semblat interessant donar la paraula a tres de les protagonistes d'aquesta evolució.

	Roser BASTIDA ARENY Llicenciada en Literatura i Màster en Història de l'Educació a Andorra Assessora pedagògica Directora del Departament d'Educació Ministra d'Educació Consellera
---	---

	MAGDA SINFREU VERGARA Mestra pionera de l'Escola Andorrana
---	--

Què la va empènyer a ser docent de l'Escola Andorrana?

La meva vocació de mestra que m'ha acompanyat des de la meva infància em va portar a estudiar a l'Escola Universitària de Formació del Professorat d'Ensenyança General Bàsica, de Lleida. L'anomenàvem també l'Escola de Magister i pertanyia a la Universitat Autònoma de Barcelona. Quan vaig acabar els estudis l'any 1982, va ser l'any en que el Consell General va impulsar l'Escola Maternal Andorrana, en la que vaig entrar a formar part com a mestra. Vam començar amb 32 alumnes de 3 anys. Tant jo com les meves companyes la Teresa Ros, la Lídia Magallón, la M. Àngels Magallón, en un primer curs i amb la Rosa M^a. Aleix, la Martina Martinez, la Francesca Lanao, i la Montse Santuré que es van incorporar el 2n curs i les demás companyes que es van anar incorporant curs darrera curs vam viure de forma molt intensa aquells inicis del què és ara l'Escola Andorrana. El primer curs vam ubicar les aules a l'Escola del Roc, al Carrer Ciutat de Valls. Hi havia 3 aules ben espaioses, una sala gran de psicomotricitat, un menjador en una zona més ampla del passadís, un office i uns lavabos. El 2n. curs vam ampliar amb 2 aules més, lavabos i un menjador i office més grans. Aquests espais es situaven en un edifici privat del carrer Ciutat de Valls molt a prop de les escoles. La nostra feina estava dirigida per les Assessoros Pedagògiques, la Sra. Roser Bastida, la Sra. Martina Camiade i la Sra. Lídia Armengol, amb les quals ens vam reunir a diari abans d'iniciar el curs per elaborar el programa pedagògic i elaborar les programacions que havíem de dur a terme i després durant el curs per acompanyar-nos en la nostra tasca. Tot sota la supervisió del Conseller d'Educació en aquell moment el Sr. Antoni Ubach. La veritat es que sempre ens vam sentir molt recolzades. Jo només puc que estar agraïda, mai ens han faltat els recursos, ja siguin humans, en formació, o en materials i en infraestructures.

L'Escola Maternal Andorrana, com el seu nom indicava, havia de preparar els nens i nenes per incorporar-se en el moment d'iniciar l'educació primària i obligatòria en els sistemes educatius que ja existien al país. Per això una mestra impartia l'ensenyament en català i francès, l'altra mestra ho feia en català i castellà i jo impartia la classe en català. El projecte inicial era donar una base d'ensenyament

d'immersió en català per integrar a tots els nens i nenes d'una societat ja molt variada i creixent.

Quan aquesta realitat de 3 cursos d'Escola Maternal Andorrana culminava, els pares van jugar un paper fonamental en fer pressió per que aquell projecte tingués continuïtat a nivell de primària i és així que va esdevenir l'Escola Andorrana. Progressivament es van anar consolidant anys més tard els nivells de secundària i el Batxillerat. Això va precisar d'una tasca monumental i reflexions profundes a tots nivells: La ideologia, els programes, el tractament de les llengües, escola pública i laica, convalidacions d'estudis envers els altres sistemes ja existents i amb els altres països. Per no oblidar les noves infraestructures i recursos que s'anaven ampliant a mesura que es sumaven els cursos i el nombre d'alumnes creixia.

Recorda alguna anècdota dels seus inicis?

Anècdotes, en vam viure nombroses i moltes d'elles relacionades principalment en que tot era la primera vegada que ho portàvem a terme. En aquell moment, però, cap de nosaltres es plantejava ni es qüestionava, complíem amb la nostra obligació i sempre amb l'entusiasme i l'optimisme propis de la joventut que ens caracteritzava. Podíem fer-nos càrrec del transport escolar a la tarda quan els nens i nenes sortien de l'escola a les 17h. com anar a buscar el dinar a la cuina de l'Escola Francesa a l'edifici contigu al nostre, com fregar els plats mentre els nens i nenes feien la migdiada. I la vivència de tots els trasllats als diferents edificis per adaptar-nos a les noves circumstàncies, així com la infinitat d'hores de reunions que mai ens havia passat pel cap comptabilitzar.

Es pensava que el sistema educatiu andorrà (l'Escola Andorrana) es desenvoluparia bé? Quan vam començar l'Educació Primària a l'edifici de la Mercaderia, (on ara hi ha l'Institut de l'Educació i l'Esport) ens vaig adonar que l'escola prenia molta embornada i em vaig atrevir a dir que un dia tindríem una escola per patibula, però no m'hauria imaginat mai que s'hauria desenvolupat en aquestes proporcions. Ara tenim una Escola d'Educació Maternal i Primària a cada parròquia, 31 Escoles d'Educació Secundària, una de Batxillerat, una d'Ensenyament Especial i una d'Ensenyament Alternatiu.

Entre el trets diferenciadors de l'Escola andorrana, cal destacar la integració d'alumnes amb necessitats educatives especials¹⁴ als centres ordinaris, que més endavant s'estendrien als altres sistemes educatius, el plantejament lingüístic amb la llengua catalana com a

llengua oficial i la importància atorgada a les llengües castellana i francesa, com a llengües vehiculars i la llengua anglesa a partir de 2n cicle de primera ensenyança.

¹⁴ Voluntàriament s'utilitza la terminologia emprada en aquelles dates

Ens ha semblat interessant de donar la paraula a una de les persones que va viure de molt a prop aquest procés, innovador, de fer entrar alumnes amb diversitat funcional a les aules.

Maria Teresa CAIRAT VILA

Llicenciada en Filologia anglesa per la Universitat Central de Barcelona i en Filologia catalana per la Universitat de Lleida, té un Postgrau en direcció de Centres per l'Oxford Open University.

Funcionaria del Ministeri d'Educació d'Andorra, va treballar com a Professora de català a Formació Andorrana, Cap de Formació Andorrana, Directora General de l'Escola Andorrana i Directora del departament d'Estudis Tècnics.

Com he anat el desenvolupament dels alumnes amb diversitat funcional als centres educatius?

Contestoré a la vostra pregunta de manera molt personal perquè he de dir que aquest tema, ja ser per mi fonamental des que vaig accedir a la Direcció General de l'Escola Andorrana. Des d'ara inici tenia el ple convenciment que els alumnes amb discapacitats de diferents tipus s'havien d'incloure en el sistema d'ensenyament ordinari, creient per damunt de tot, que no només seria un bé per aquests alumnes, sinó també per a la resta de l'alumnat.

En un principi per inscriure aquests alumnes es va partir d'unes premisses molt elementals i es van seguir una criteria bàsica. Per exemple es prioritzava que els infants que es matriculaven ho fessin a l'escola de la seva zona de residència. Es col·locaven a l'aula que semblava més idònia per a la seva inclusió, s'intentava que participessin en tots els espais de lleure i a les sortides escolars i extraescolars. En una primera, es buscava al màxim la possibilitat d'acollir l'objectiu de socialització que era principal en tots els casos. Les pautes que es van recollir d'altres centres

I quaranta anys després...

Els alumnes de segona ensenyança es van aplegar a l'antiga plaça de braus.

FERNANDO GALINDO

Celebració massiva

UNS 1.500 alumnes de segona ensenyança del sistema educatiu andorrà van participar ahir en la gravació d'un videoclip de percussió corporal.

JULIÀ RODRÍGUEZ
Andorra la Vella

L'aparcament de l'antiga plaça de braus, a Andorra la Vella, es va convertir ahir en l'escenari per a l'enregistrament d'un videoclip de percussió corporal. Els protagonistes van ser uns 1.500 alumnes dels centres de segona ensenyança de l'Escola andorrana, que es van aplegar per a la realització d'aquesta iniciativa, una més de les que es desenvoluparan enguany amb motiu de la celebració dels 40

anys de la posada en marxa del sistema educatiu andorrà i en la qual han estat treballant al llarg dels últims mesos. L'activitat, el resultat de la qual es podrà veure properament a través de les xarxes socials una vegada hagi estat editada, va comptar amb l'actuació del grup català Koers, que va

cedir la seva cançó *Ballarem* perquè pogués ser cantada pels alumnes i tocada amb la batucada de les escoles.

La logística no va ser gens fàcil perquè a més de mobilitzar tots els alumnes de segons ensenyança, va ser necessari, per exemple, portar unes 1.500 cadires que van ser facilitades per les corporacions comunals, tal com va explicar el director de l'escola andorrana d'Ordino, Gregori Gutiérrez. Això sí, tots els participants es mostraven encantats de poder portar a terme una experiència d'aquestes característi-

EL VIDEOCLIP
GRAVAT ES PODRÀ
VEURE A LES
XARXES

ques, per a la qual el bateria del grup Gossos, Santi Serratos, va crear una coreografia especial.

El projecte, que ha estat impulsat pels professors de música de les tres escoles i també han organitzat els assajos que s'han portat a terme als diferents centres al llarg del curs, ha comptat amb la col·laboració del ministeri d'Educació i Ensenyament Superior, la titular en funcions del qual, Ester Vilarrubla, es referia a l'inici de l'activitat a quin havia estat l'origen de l'Escola andorrana, que avui en dia ja està plenament consolidada dins del sistema educatiu andorrà, del qual formen part també l'Escola francesa i l'Escola espanyola. Des d'aleshores –es va començar amb una vintena d'alumnes– han estat milers els estudiants que han passat per les aules de l'Escola andorrana, fins arribar als 4.000 que té avui dia. "Va ser una aposta molt valenta que va ser una iniciativa d'unes quantes famílies que volien un ensenyament en català i laic, al qual posteriorment el Govern va donar suport i que ha anat evolucionant fins arribar a completar tots els nivells educatius i que estiguin reconeguts internacionalment", va recordar Vilarrubla. La ministra va assenyalar que l'Escola andorrana no tan sols ha crescut en dimensió, sinó que, a més, s'ha actualitzat pedagògicament amb el pla per a la renovació i millora del sistema educatiu andorrà (Permsea). Després de la gravació del videoclip, que va ser seguit per molts curiosos des del carrer Prat de la Creu, estudiants i adults de les diferents escoles van poder gaudir d'un concert ofert pel mateix grup Koers.

<https://www.youtube.com/watch?v=z/CpQN7Pnl4>

3. COHESIÓ ENTRE ELS TRES SISTEMES EDUCATIUS

La llei de l'Escola Andorrana

El Consell General de les Valls d'Andorra aprova, el 2 de maig de 1989, la Llei de l'Escola Andorrana. En la corresponent exposició de motius, on exposa què va impulsar la creació d'un nou sistema educatiu, en defineix els objectius, els òrgans de control i gestió i marca el full de ruta per cohesionar una oferta educativa plural mitjançant una sèrie de lleis

Canvis arran de la Constitució

Amb la Constitució aprovada pel Consell General el 2 de març de 1993 i volguda pel poble andorrà mitjançant el referèndum del 17 de març de 1993, canvia l'estatus d'Andorra que esdevé un estat de dret i entra a formar part del Consell d'Europa. A partir d'aquell moment se signen convenis internacionals.

En matèria educativa, se signen convenis amb l'estat francès i l'estat espanyol -en aquest cas, mitjançant els ministeris d'Educació i Ciència i el d'Exteriors- en què es fa palesa la voluntat de continuar a assegurar un ensenyament espanyol o francès de qualitat dins del respecte de la identitat andorrana i aplicant els programes prescriptius dels respectius governs. Pel que fa les escoles congregacionals, se signa un conveni entre el Govern d'Andorra i el Patronat rector del Col·legi Sant Ermengol i queda pendent el conveni amb els centres de la Sagrada Família. En el cas d'aquests centres, la llengua vehicular és el català i són subvencionats per l'estat andorrà per tal de garantir-ne la gratuïtat.

Les escoles franceses esdevenen les Escoles del Copríncep francès que delega en el rector de l'Acadèmia de Montpeller aspectes pràctics com la inspecció educativa.

Mitjançant decrets es regula la cessió de terrenys per bastir-hi centres de segona ensenyança i batxillerat, l'accés dels docents de nacionalitat andorrana als altres sistemes educatius, l'ampliació i la validesa acadèmica dels ensenyaments de Formació Andorrana, l'homologació i convalidació dels estudis i títols expedits pels tres sistemes educatius.

Per tal de fer el seguiment de l'aplicació d'aquests convenis, es preveuen reunions intergovernamentals.

Dues lleis essencials

S'inicia el desplegament legislatiu amb dos textos essencials. La Llei qualificada d'educació i la Llei d'ordenament del sistema educatiu andorrà¹⁵.

En el primer text es reprenen i es concreten aspectes recollits a la Constitució relacionats amb l'educació i estableix que *"... l'estructura educativa andorrana a partir de la realitat existent: la de diversos sistemes educatius que coexisteixen dins d'una sola estructura educativa, una especificitat certament enriquidora a la qual no es vol renunciar"*¹⁶. La Llei també l'escolarització obligatòria i gratuïta dels sis als setze anys tot i que es poden escolaritzar infants a partir dels 3 anys. La Llei també defineix centres públics i centres privats.

La segona llei fixa les competències del Govern en matèria d'Educació, dona cobertura legal a l'oferta educativa de l'Escola Andorrana, defineix requisits i característiques del sistema educatiu andorrà i en desenvolupa els nivells i les modalitats. Regula l'escolarització dels alumnes amb necessitats educatives especials i emplaça el Govern a establir un conveni de col·laboració amb el Patronat rector de l'Escola Especialitzada Nostra Senyora de Meritxell¹⁷. El text també preveu que el ministeri encarregat de l'educació posi en marxa una sèrie de serveis de suport al sistema educatiu i per a la millora de l'ensenyament.¹⁸

Serveis de suport a l'ensenyament

Tots els alumnes dels centres d'ensenyament públic disposen d'una sèrie de serveis que els facilita el ministeri encarregat de l'educació com: servei de transport escolar (bus lliure) esquí escolar, activitats culturals i esportives, dotació de material

¹⁵ Textos vigents, tot i algunes actualitzacions o modificacions posteriors

¹⁶ Preàmbul de la Llei qualificada d'educació. BOPA 51, any 5. 28-09-1993

¹⁷ Conveni signat el mes de desembre de 1995. El curs escolar 1999-2000, es produeix un canvi administratiu i aquests alumnes es matriculen a l'Escola andorrana amb igualtat de condicions que la resta

¹⁸ Preàmbul a la Llei d'ordenament del sistema educatiu andorrà. BOPA núm. 48 Any 6. 13-7-1994
Vegeu Annex

informàtic, accés a beques i crèdits d'estudis sota la tutela del ministeri encarregat de l'educació.

Davant de les necessitats que sorgeixen es decreten mesures legals destinades a protegir tots els infants d'Andorra i s'incrementa la col·laboració interministerial _per lluitar contra l'absentisme escolar, el bullying, problemes relacionats amb les drogodependències, els trastorns de conductes, s'adeqüen exàmens oficials per tal d'oferir una igualtat d'oportunitats a les persones amb necessitats especials, etc.

Aquestes disposicions queden recollides en els successius decrets que es van emetent.

Cal remarcar que els serveis de suport a l'ensenyament també tenen en compte els docents, equips directius i la comunitat educativa, en general al proposar assessoraments i formacions per actualitzar coneixements i fomentar intercanvis educatius.

Creació d'un departament amb atribucions específiques per gestionar aquesta oferta educativa diversa

El Decret del 2-9-2020 d'estructuració i delimitació de competències del Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior, vigent exposa en l'article 2 les accions que es duen a terme per garantir aquesta unitat i igualtat d'oportunitats¹⁹.

Article 2. Departament de Sistemes Educatius, Ensenyament Superior i Relacions Internacionals

1. Àmbits d'actuació

El Departament de Sistemes Educatius, Ensenyament Superior i Relacions Internacionals té vuit àmbits d'actuació, que són els sistemes educatius presents al país, les relacions internacionals en l'àmbit educatiu, l'ensenyament superior, la recerca, els ajuts als estudis, la planificació i el manteniment de les infraestructures escolars, el servei de transport escolar i la gestió administrativa del Ministeri.

2. Missió

La missió del Departament de Sistemes Educatius, Ensenyament Superior i Relacions Internacionals en l'àmbit de sistemes educatius consisteix, d'una banda, a garantir l'educació i la formació dels escolars del país en el respecte a la diversitat, els drets i les llibertats fonamentals, i, de l'altra, a impulsar i aprofundir les relacions entre els sistemes educatius de l'estructura educativa andorrana.

La missió del Departament de Sistemes Educatius, Ensenyament Superior i Relacions Internacionals en l'àmbit de les relacions internacionals i del

¹⁹ BOPA núm. 106. 9 de setembre del 2020

reconeixement de les titulacions consisteix a coordinar les actuacions relacionades amb el seguiment dels convenis ratificats pel Govern en matèria educativa i dels projectes escolars provinents d'organismes internacionals als quals pertany Andorra i el reconeixement de les titulacions d'àmbit escolar estrangeres, i a vetllar perquè les titulacions andorranes de l'àmbit escolar siguin reconegudes acadèmicament i professionalment, si escau, a l'estranger.

La missió del Departament de Sistemes Educatius, Ensenyament Superior i Relacions Internacionals en l'àmbit de l'ensenyament superior és l'ordenació estructural i acadèmica de l'ensenyament superior del país, tant públic com privat, d'acord amb els principis i les directrius de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior. Aquest Departament també té per missió gestionar el reconeixement de les titulacions d'ensenyament superior estrangeres i vetllar perquè les titulacions andorranes d'ensenyament superior siguin reconegudes acadèmicament i professionalment a l'estranger.

La missió del Departament de Sistemes Educatius, Ensenyament Superior i Relacions Internacionals en l'àmbit de la recerca és coordinar i desenvolupar normativament la recerca nacional basant-se en criteris de qualitat i oportunitat dins d'un projecte nacional de recerca. En aquest àmbit també s'hi inclou la divulgació social de la recerca per afavorir les col·laboracions amb totes les entitats i la societat civil, i la promoció dels investigadors que exerceixin dins i fora del país, tant en institucions públiques com privades.

La missió del Departament de Sistemes Educatius, Ensenyament Superior i Relacions Internacionals en l'àmbit de la planificació educativa i els centres escolars consisteix a planificar les infraestructures escolars i a coordinar la gestió per al manteniment dels equipaments dels centres educatius dels tres sistemes escolars presents al país.

La missió del Departament de Sistemes Educatius, Ensenyament Superior i Relacions Internacionals en l'àmbit del servei de transport escolar consisteix a proveir un servei escolar públic de qualitat i sostenible.

La missió del Departament de Sistemes Educatius, Ensenyament Superior i Relacions Internacionals en l'àmbit de la gestió administrativa consisteix a assegurar la gestió, la planificació i el funcionament dels serveis administratius i comptables del Ministeri.

La missió del Departament de Sistemes Educatius, Ensenyament Superior i Relacions Internacionals en l'àmbit dels ajuts a l'estudi és proveir ajuts de caràcter socioeconòmic que permetin garantir la formació dels estudiants en situacions socioeconòmiques difícils en tots els nivells educatius, incloent-hi l'ensenyament superior.

3. Funcions:

El Departament de Sistemes Educatius, Ensenyament Superior i Relacions Internacionals té les funcions següents:

- a) Establir les relacions entre els sistemes educatius presents a Andorra.
- b) Establir relacions i fer el seguiment de les actuacions que es deriven dels convenis i organismes internacionals en matèria educativa i coordinar-les.
- c) Expedir titulacions i diplomes oficials i gestionar el reconeixement de títols.
- d) Dirigir les actuacions referents a l'ensenyament superior.

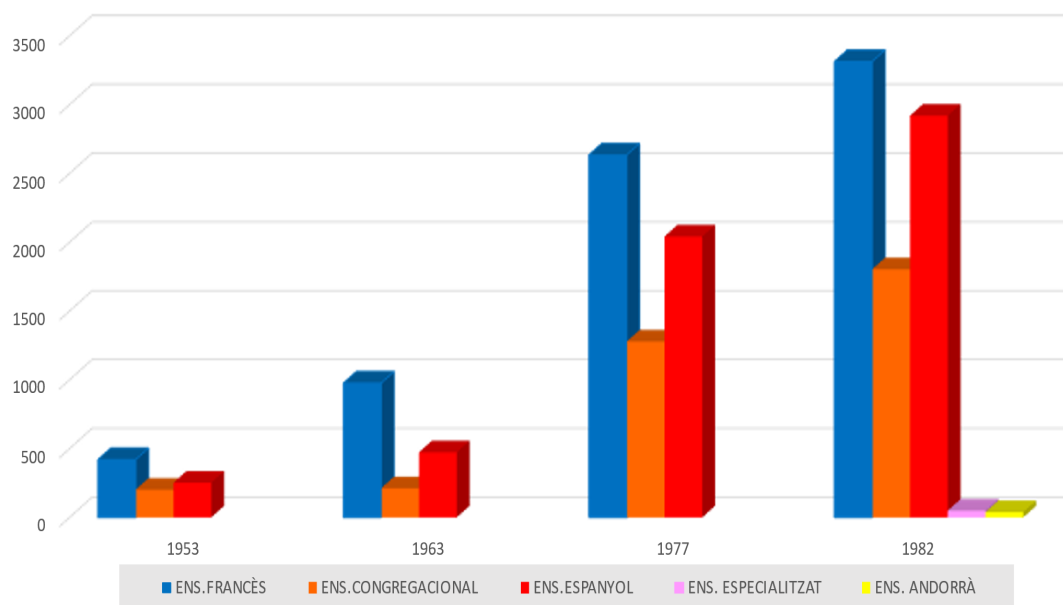
- e) Dirigir i impulsar l'ordenació acadèmica dels programes i les titulacions d'acord amb els principis de l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior.
 - f) Regular la validació dels diplomes d'ensenyament superior estrangers per a l'accés tant a la vida acadèmica com laboral del país i la seva reciprocitat.
 - g) Promoure la formació al llarg de la vida i impulsar el reconeixement de l'experiència professional.
 - h) Recollir dades per al manteniment d'estadístiques sobre els actius, les necessitats i l'evolució de l'ensenyament superior i la recerca.
 - i) Promoure la mobilitat i el treball en xarxa dels estudiants i del personal docent i no docent, així com dels investigadors del país a escala nacional i internacional. Impulsar la regulació del marc de la recerca andorrana en consens amb les institucions i els actors implicats.
 - j) Dirigir i coordinar les actuacions estatals en l'àmbit de la recerca, tant a escala nacional com internacional, dels sectors públics i parapúblics.
 - k) Promoure activitats de recerca i innovació en el sector privat per afavorir la col·laboració entre les institucions públiques, parapúbliques i privades.
 - l) Promoure i coordinar totes les activitats de promoció i divulgació de la recerca, de la innovació i del coneixement a escala nacional i internacional, i participar-hi.
 - m) Coordinar propostes d'accions pròpies de l'ensenyament superior i la recerca en el sector públic, parapúblic i privat, en col·laboració amb altres ministeris.
 - n) Planificar les infraestructures escolars i coordinar el manteniment dels centres escolars.
 - o) Gestionar el servei de transport escolar.
 - p) Gestionar els serveis administratius i comptables del Ministeri.
 - q) Gestionar els ajuts a l'estudi tant de mèrit com de caràcter socioeconòmic, els premis a l'estudi i els ajuts a la recerca.
 - r) Gestionar els recursos humans i materials del Departament.
 - s) Qualsevol altra que li encomani el ministre encarregat de l'educació.
4. Dependència orgànica
4. Dependència orgànica
- Depenen orgànicament del Departament de Sistemes Educatius, Ensenyament Superior i Relacions Internacionals:
- a) L'Àrea de Convenis, Relacions Internacionals i Reconeixement de Titulacions.
 - b) L'Àrea d'Ensenyament Superior.
 - c) L'Àrea de Recerca.
 - d) La Unitat de Planificació Educativa i Centres Escolars.
 - e) La Unitat d'Administració Central i Serveis Escolars.
 - f) La Unitat d'Ajuts a l'Estudi.

Mapa de la distribució dels centres educatius d'ensenyament obligatori dels tres sistemes educatius

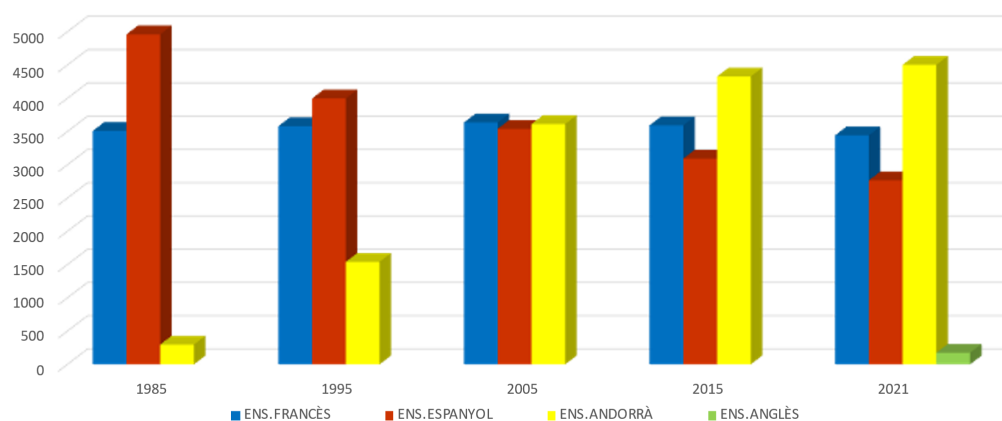
Algunes estadístiques escolars

Repartició de l'alumnat per sistema educatiu 1953 -1982

Font Bastida Roser, Cent anys d'ensenyament a Andorra, 1987

Repartició de l'alumnat per sistema educatiu 1985 -2021

L' ensenyament espanyol engloba escoles congregacionals i espanyoles

Fonts Bastida Roser, Cent anys d'ensenyament a Andorra, 1987
www.estadistica.ad

CONCLUSIÓ

Han passat els anys i Andorra continua gaudint de la riquesa d'un ensenyament obligatori, públic i gratuït. Els pares disposen de diverses opcions d'escolarització pels seus fills: ensenyament religiós en català, laic, en llengua francesa i castellana, l'escola andorrana, completades en els darrers anys per dues escoles privades en llengua anglesa (Agora Andorra International School i British School).

Els nostres avantpassats preocupats per la preservació de la llengua, identitat i coneixements del país estarien contents del què hem assolit.

En un país com el nostre que acull cada vegada més, persones provinents de països amb llengües, cultures i religions diferents de les del nostre entorn; mitjançant l'educació s'aconsegueix donar a aquests infants una identitat comuna d'estima al país tot i respectant la seva d'origen.

Esperem ser capaços d'afrontar els nous reptes d'aquesta Andorra amb una societat cada vegada més heterogènia i amb constant evolució.

https://www.diariandorra.ad/multimedia/videos/diarity/noticies/educacio/2023/03/14/cantada_l_himne_pel_30e_aniversari_la_constitucio.html

BIBLIOGRAFIA

BASTIDA Roser. *"Cent anys d'ensenyament a Andorra. Mil vuit-cents vuitanta-dos-mil nou-cents vuitanta-set"*. Col·lecció Història d'un poble 3. Abril 1987.

BASTIDA i ARENY, Roser. *"L'ensenyament a Andorra"*. (pàg. 11-40)
A: *Formació i ensenyament a Andorra. 13a Diada Andorrana. XXXII Universitat d'estiu*. Andorra: Societat andorrana de Ciències. 2000

BOLADERES i SORRIBES, Antoni. *L'ensenyament espanyol a Andorra*.
A: *Formació i ensenyament a Andorra. 13a Diada Andorrana. XXXII Universitat d'estiu*. Andorra: Societat andorrana de Ciències. 2000

CAIRAT i VILA, Teresa. *L'Escola Andorrana*.
A: *Formació i ensenyament a Andorra. 13a Diada Andorrana. XXXII Universitat d'estiu*. Andorra: Societat andorrana de Ciències. 2000

CHICA FERNÁNDEZ, Pau. *"Andorra i la Guerra Civil Espanyola"*. ALOMA Editors. 2023

COMAS d'ARGEMIR Dolors, PUJADAS Joan Josep. *"Andorra, un país de frontera. Estudi etnogràfic dels canvis econòmics, socials i culturals"*. Arxiu Etnogràfic d'Andorra 1. Editorial Alta Fulla.1997

GARCIA i BERNADO, César. *L'ensenyament confessional. Del segle XIX al segle XXI*
A: *Formació i ensenyament a Andorra. 13a Diada Andorrana. XXXII Universitat d'estiu*. Andorra: Societat andorrana de Ciències. 2000

TOQUEC, Jean-Alain. *L'ensenyament francès a Andorra*.
A: *Formació i ensenyament a Andorra. 13a Diada Andorrana. XXXII Universitat d'estiu*. Andorra: Societat andorrana de Ciències. 2000

VALERO i ALCAIDE. *L'escola privada-*
A: *Formació i ensenyament a Andorra. 13a Diada Andorrana. XXXII Universitat d'estiu*. Andorra: Societat andorrana de Ciències. 2000

www.estadística.ad

Anuari estadístic d'Andorra
Societat i condicions de vida
Educació

www.educacio.ad

esport extraescolar

pla focus

centre de formació al llarg de la vida (CFLV). Formació instrumental

Catàleg de formacions 2022-2023

www.aferssocials.ad

Decret de 26 de maig de 2021, de reestructuració i delimitació de competències del ministeri d'Afers Socials, Joventut i Igualtat .

Article 4. Departament d'Infància, Adolescència i Joventut. Àrea de Serveis i Programes per a la d'Infància, Adolescència i Joventut. Centre residencial d'educació intensiva (CRE

ANNEXOS

ANNEX 1

A.D.P.P. Report de l'Inspector d'Acadèmia després de la seva visita a Andorra del 14 al 17 d'abril, de data 23 d'abril de 1947.

«Tinc l'honor, en resposta a les vostres *decisiones* relatives a l'obertura de dues noves classes a Les Escaldes i a Sispony, d'insistir respectivament sobre els fets següents que em semblen extremament greus:

1o.- Les Valls d'Andorra no poden ésser assimilades als països estrangers pròpiament dits. França, mitjançant el seu cap d'Estat, és en efecte, protectora ja que encara pot aplicar el dret feudal, talment un senyor amb el seu vassall. En dret feudal, el senyor tenia sempre a càrrec l'educació dels infants dels seus vassalls. A Andorra, *des de* l'acord de 1917, França s'ha compromès moralment a assegurar la instrucció dels infants quan n'és sol·licitada pels Consells de les Parròquies. Rebutjar d'atendre en aquest aspecte, el nostre deure, siguin quines siguin d'altra banda les nostres dificultats pressupostàries, portaria, al meu entendre un greu perjudici a la situació jurídica de França a les Valls.

2o.- No ignoreu que actualment les relacions entre França i el Consell General de les Valls *en exercici* són tenses, arrel d'unes eleccions que no vam aprovar. Ha calgut als nostres amics, molta valentia per sol·licitar als seus pobles, la instal·lació de mestres francesos mentre que les autoritats andorranes estan en conflicte amb França. No donar-los satisfacció, sobretot per raons financeres, és una declaració d'impotència extremament greu *en* el pla polític.

3.- No ignoreu el conflicte latent que actualment oposa França al Govern espanyol. Doncs, des de la nostra derrota, el Govern espanyol multiplica els seus esforços per tal de crear *i* desenvolupar escoles a les Valls. A Sispony i a les Escaldes els locals estan a punt. Els Consells parroquials els han adequat per acollir els mestres francesos. Si els mestres francesos no arriben, no deixaran de tramitar prop de Madrid i aquestes escoles que ens eren destinades seran ocupades immediatament per funcionaris espanyols. En l'estat actual de les relacions franco-espanyoles, crec que és indispensable, fins i tot a Andorra, de no cometre cap error diplomàtic.

4.- És cert que d'una part el canvi, i d'altra part el cost de la vida, graven, singularment el pressupost de les escoles andorranes. Crec que és un mal moment a passar. Quan el curs de la pesseta s'estabilitzi i en el moment en què el proveïment sigui normal, el manteniment de les escoles andorranes no ens costarà més que el de les escoles franceses. Però si hem perdut algunes posicions, ens serà molt difícil recuperar-les d'ací a uns anys.

5.- No és possible de comparar la remuneració dels mestres espanyols a la dels nostres mestres. En efecte els mestres espanyols són pagats segons quatre factors diferents ":

■ *reben la retribució mensual dels seus col·legues d'Espanya és a dir 384,- pessetes.*

- *reben després una indemnització per expatriació pagada en or, el valor nominal de la qual és de 384,- pessetes i el valor real de la qual oscil·la al voltant de les 1.000,- pessetes.*

- *reben igualment recompenses en natura: farina, sucre, conserves, etc., de les quals ens és difícil apreciar el valor però que justifiquen a la pràctica operacions comercials fructuoses en la mesura que convenen al contraban i al mercat negre.*

En les diverses propostes que fa poc, vaig tenir l'honor de fer- vos, he calculat la remuneració dels mestres francesos a les Valls, de manera que correspongui, en poder adquisitiu, a la dels seus col·legues francesos a França.

6.- Tant com la crisi franco-espanyola duri, les Valls seran un centre d'activitat diplomàtica, no a l'escala de la seva importància natural però sí a la de la seva posició geogràfica i jurídica. Crec que la presència a cada poble, de funcionaris francesos abnegats no serveix únicament la causa de la cultura.

Aquests mestres consenten, si cal, a sacrificar el seu increment personal en espera que el pressupost ens permeti de recompensar normalment els seus serveis. Però us suplico de reconsiderar la vostra decisió pel que fa a les creacions de places a Les Escaldes i a Sispony.

Em permeto d'enviar-vos directament aquest report ja que hi ha urgència, però romanc en contacte sobre aquest tema amb el Senyor Veguer de França i amb el Senyor Prefecte dels Pirineus Orientals, que comparteixen en aquests assumptes, els meus propis sentiments»

Font: BASTIDA R. Cent anys d'ensenyament a Andorra. Pàgines 94-96

Annex

Conveni del Copríncep Episcopal amb el Govern de Madrid l'any 1981:

«... Els plans d'estudi s'adaptaran als del Ministeri d'Educació d'Espanya, però hauràn d'incloure Llengua catalana, Geografia, Història i Cultura i Institucions andorranes. Seràn les Autoritats andorranes les que fixaran els objectius temaris i indicacions de mètode d'aquestes matèries. La distribució d'horaris es farà de comú acord entre els Serveis del Principat i el Ministeri d'Educació i Ciència.

Les esmentades matèries seràn donades per Professors designats pels Serveis andorrans, a càrrec del pressupost del Principat, i seràn obligatòries pels alumnes andorrans i residents permanents...» (1),

- Decret de les Escoles i Liceu del Copríncep francès de data 25 de gener de 1982:

«... Els programes escolars són els aplicats en els centres docents francesos homòlegs.

Són adaptats en funció d'una doble necessitat

d'una part, tenir en compte les dificultats particulars d'aprenentatge de la llengua francesa per als infants de les Valls;

d'altra part, inserir en els horaris un lloc destinat a l'ensenyament de la llengua andorrana, de la instrucció cívica, de la història i de la geografia locals, és a dir dels elements de la cultura andorrana i dels seus lligams amb el medi natural en què ha nascut i que guarda la seva empremta» (2)

1. Conveni del Copríncep Episcopal amb el Govern de Madrid tramès al Consell General mitjançant carta del Veguer episcopal de data 11 de juliol de 1981.

2. Decret del Copríncep francès tramès al Govern mitjançant carta del Veguer francès de data 4 de febrer de 1982.

Si bé el Conveni del Copríncep episcopal pot plantejar una certa polèmica quant a l'obligatorietat de l'andorranització amb el concepte «residents permanents» el Decret del Copríncep francès, destaca per la seva vaguetat i imprecisió.

Actualment - curs escolar 1986-87 - l'Andorranització compta amb un cos docent de 28 mestres i 28 professors de Formació Andorrana. El nombre d'hores impartides a les escoles varia segons els ensenya-

ments.

HORARI SETMANAL

Escoles i Institut espanyols :

- cicle inicial: 4 hores de llengua i estudi del medi.
- cicle mitjà: 3 hores de llengua i estudi del medi.
- cicle superior, batxillerat i cou: 3 hores de llengua i una hora d'història, geografia i institucions.

Escoles i Liceu del Copríncep francès:

- primari: 2 hores de llengua i estudi del medi.
- secundari: 1 hora de llengua, i 1 hora d'història, geografia i institucions.

(Des de fa 3 anys existeix la possibilitat per als alumnes que ho desitgen de cursar Llengua 2 i Llengua 3 català, a raó de 3 hores setmanals i català opció a raó de 2 hores setmanals. Aquest ensenyament és assegurat pels Professors de Formació Andorrana).

Escoles Congregacionals:

- cicles inicial i mitjà: 1 hora d'estudi del medi.
- cicle superior: 3 o 4 hores de llengua i 4 hores de ciències socials que inclouen l'ensenyament de la història, geografia i institucions del país.
- batxillerat, formació professional i cou: 3 hores de llengua i 1 hora d'història, geografia i institucions. (Per als alumnes de cou que ho desitgen, existeix la possibilitat de cursar l'opció literatura catalana a raó de 4 hores setmanals) (1).

Aquesta manca d'homogeneïtat és una prova més de la manca de rigor en els Convenis amb els països veïns.

1. Dades facilitades per la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern d'Andorra.

Font: BASTIDA R. Cent anys d'ensenyament a Andorra. Pàgines 150-151

Annex

Decret pel qual s'estableix l'estructura de la subdirecció de serveis de suport per a la millora de l'ensenyament de la direcció d'educació bàsica, batxillerat, formació professional i formació d'adults i es regulen les funcions dels serveis i de les seccions corresponents, de 22-1-97.

Decret pel qual s'estableix l'estructura de la subdirecció de serveis de suport per a la millora de l'ensenyament de la direcció d'educació bàsica, batxillerat, formació professional i formació d'adults i es regulen les funcions dels serveis i de les seccions corresponents

La Llei d'ordenament del sistema educatiu andorrà del 9 de juny de 1994, en el seu títol III, art. 74, 75, 76 i 77, recull els serveis que permeten millorar la qualitat de l'ensenyament.

D'acord amb la Llei d'ordenament del sistema educatiu andorrà i atès el Decret que estableix l'estructura orgànica del Departament d'Educació del Ministeri d'Educació, Joventut i Esports.

En execució de l'acord de Govern de data 22 de gener de 1997,

Decreto

Article 1

Objecte

Aquest Decret té per objecte la planificació l'organització i la posada en funcionament dels serveis de supervisió, assessorament i suport del sistema educatiu andorrà.

Article 2

Ambits d'actuació

A aquest efecte es regulen un conjunt de serveis de supervisió, assessorament i suport que garanteixen el compliment d'una sèrie de funcions bàsiques per a la millora de la qualitat de l'ensenyament entre les quals és important destacar les següents:

L'ordenació del funcionament del sistema educatiu andorrà.

La supervisió, l'avaluació i el control social del funcionament del sistema educatiu.

La participació i la corresponsabilització dels diferents sectors de la comunitat educativa en el funcionament del sistema educatiu.

Els processos d'investigació i innovació educativa dirigits a la millora de la pràctica docent.

L'actualització i la formació del professorat i dels altres professionals que formen part del sistema educatiu.

L'orientació educativa, psicopedagògica i professional de l'alumnat durant la seva permanència en el sistema educatiu.

Aquestes funcions estan estretament interconnectades, ja que, perquè es puguin complir, cal garantir una connexió igualment estreta entre les instàncies i els serveis.

Article 3

Organització

La direcció d'educació bàsica, batxillerat, formació professional i formació d'adults es divideix en tres subdireccions de les quals una -la subdirecció de serveis de suport- compta amb els tres serveis següents:

Servei d'Inspecció i Avaluació Educativa

Servei d'Orientació Educativa i Intervenció Psicopedagògica

Servei de Formació del Professorat, d'Innovació i Recerca Educativa, i de Recursos Pedagògics

Article 4

Organigrama

Article 5

Funcions

Servei d'Inspecció i Avaluació Educativa

Les funcions del Servei d'Inspecció i Avaluació Educativa s'agrupen en dos grans blocs: les relatives a la supervisió i la inspecció i les relatives a l'avaluació.

La creació i la posada en funcionament d'aquest Servei implica, com és lògic, la creació, en el sistema educatiu andorrà, de la figura de l'/de la inspector/a d'Educació.

Aquesta figura assumeix, en el marc d'aquest Servei, el compliment de les funcions següents:

a) Vetllar pel compliment de les lleis, els reglaments i les instruccions que afecten l'organització i el funcionament del sistema educatiu andorrà en cada un dels seus centres.

b) Garantir el respecte dels drets i el compliment dels deures i les obligacions de tots els membres de la comunitat educativa, i molt especialment dels ensenyants i de l'alumnat.

c) Assessorar, orientar i informar els diferents sectors de la comunitat educativa -alumnat, ensenyants, equips directius i pares- en els aspectes legals, jurídics i procedimentals que regulen l'organització i el funcionament del sistema educatiu andorrà.

d) Col·laborar en la millora de la pràctica docent i del funcionament dels centres educatius, així com en els processos de reforma educativa, d'innovació pedagògica, de programes i de projectes o activitats impulsats o autoritzats pel Ministeri encarregat de l'Educació.

e) Controlar i supervisar, tant des del punt de vista pedagògic com organitzatiu, el funcionament dels centres.

f) Informar i aprovar els projectes educatius, els projectes curriculars i les programacions, supervisar-ne el seu desenvolupament i avaluar-ne els resultats formulant les orientacions i els suggeriments oportuns als equips directius i als ensenyants, per a la seva revisió i millora.

g) Col·laborar en la detecció de les necessitats de formació i assessorament dels ensenyants i dels centres educatius i donar-hi una resposta satisfactòria mitjançant la coordinació i els recursos existents.

h) Detectar i valorar les necessitats d'infraestructura, equipaments i materials dels centres i fer les propostes corresponents a les instàncies competents del Ministeri encarregat de l'Educació.

i) Supervisar l'organització i el funcionament dels serveis escolars dels centres educatius -menjador, transport, salut escolar, esquí escolar- i presentar propostes, per millorar-los davant les instàncies competents del Ministeri encarregat de l'Educació.

j) Avaluar periòdicament els centres educatius, tant pel que fa als aspectes pedagògics, organització, de funcionament i de gestió administrativa, i elaborar informes dirigits als equips

directius i als clastres amb indicacions i suggeriments sobre possibles modificacions i canvis susceptibles de contribuir a una millora de la qualitat de l'ensenyament.

k) Avaluar la pràctica docent dels ensenyants, formular propostes i suggeriments per tal de millorar-la i emetre judicis de valor d'acord amb les finalitats establertes a l'Estatut del personal docent dependent del Govern.

l) Participar en l'avaluació del sistema educatiu andorrà, especialment pel que fa a l'organització i el funcionament dels centres educatius, a la pràctica docent i al rendiment dels alumnes.

m) Participar en els estudis avaluatius de caràcter internacional que decideixi el Ministeri encarregat de l'Educació.

n) Informar les instàncies competents del Ministeri encarregat de l'Educació sobre tots els aspectes relatius a l'organització i el funcionament del sistema educatiu andorrà.

Servei d'orientació educativa i d'intervenció psicopedagògica

Les funcions assumides per les seccions d'orientació poden agrupar-se en quatre grans blocs: funcions de col·laboració, assessorament dels ensenyants en els processos d'elaboració, aplicació, seguiment i revisió dels projectes educatius, els projectes curriculars i les programacions; funcions relacionades amb l'atenció educativa a la diversitat dels alumnes; funcions dirigides a promoure, en col·laboració amb el professorat, les relacions entre els centres docents i les famílies i la implicació d'aquestes en el procés d'aprenentatge dels seus fills i filles; funcions relacionades amb l'orientació acadèmica i professional dels alumnes. Aquests quatre blocs de funcions es concreten de la manera següent:

a) Col·laborar amb els equips directius i els ensenyants en els processos d'elaboració, seguiment, avaluació i revisió dels projectes curriculars de centre i de les programacions mitjançant la participació a les instàncies corresponents, aportant l'assessorament adequat als aspectes psicopedagògics implicats.

b) Col·laborar amb els tutors en l'establiment del pla d'acció tutorial, en l'anàlisi i la valoració de models, estratègies, tècniques i instruments per dur-lo a terme i en el desenvolupament de les activitats d'orientació acadèmica i professional dels alumnes.

c) Assessorar els equips directius i els ensenyants en l'anàlisi i la revisió dels procediments i instruments d'avaluació utilitzats en la pràctica docent, tant pel que fa a l'avaluació de l'aprenentatge dels alumnes com a l'avaluació de l'ensenyament.

d) Col·laborar amb el servei d'Inspecció i Avaluació Educativa en la detecció de necessitats de formació i assessorament dels ensenyants i contribuir en els plans d'actuació previstos per al conjunt dels serveis.

e) Difondre, adaptar i, si cal, elaborar materials i instruments d'orientació acadèmica i professional i intervenció psicopedagògica (activitats, pautes d'observació, models d'informes per a les famílies, etc) que siguin d'utilitat per als ensenyants.

f) Col·laborar amb els ensenyants en l'acolliment dels infants en el moment de la seva incorporació a l'escola, així com facilitar el traspàs d'informació sobre els alumnes en el canvi de la primera ensenyança a la segona ensenyança, a batxillerat o formació professional.

g) Impulsar i donar suport a l'intercanvi d'experiències d'innovació educativa entre els centres, promovent especialment la coordinació, la coherència i la continuïtat dels projectes curriculars dels centres d'educació maternal i de primera ensenyança, de segona ensenyança i de batxillerat.

- h) Portar a terme, a demanda dels ensenyants o de les famílies, l'avaluació psicopedagògica dels alumnes que la necessiten i proposar, d'acord amb els resultats, la modalitat d'escolarització més convenient per a un desenvolupament i una socialització adequades.
- i) Col·laborar amb els ensenyants en la detecció de dificultats, problemes d'aprenentatge o de desenvolupament personal dels infants; realitzar, si cal, la corresponent avaluació psicopedagògica i participar en la recerca de les respostes educatives adequades.
- j) Col·laborar amb els mestres i professors en la recerca, elaboració i planificació de suports i materials per a la realització d'activitats de reforç i de recuperació i per a les adaptacions curriculars en el cas dels alumnes amb necessitats educatives especials que ho requereixen.
- k) Col·laborar amb els ensenyants en el seguiment dels alumnes amb necessitats educatives especials i en la recerca, el disseny i la posada en pràctica de les actuacions pedagògiques més oportunes a cada moment de la seva escolaritat.
- l) Assessorar els ensenyants en tot el que fa referència a l'atenció educativa, a la diversitat de capacitats, interessos i motivacions de l'alumnat.
- m) Col·laborar amb els equips directius dels centres per promoure la implicació i la participació de les famílies en l'educació dels/de les fills/es.
- n) Participar en la planificació i la realització de programes formatius dirigits als pares.

Servei de Formació del Professorat, d'Innovació i Recerca Educativa, i de Recursos Pedagògics

El Servei de Formació del Professorat, d'Innovació i Recerca Educativa i de Recursos Pedagògics constitueix l'instrument tècnic i pedagògic de què es dota el sistema per dur a terme funcions i iniciatives dirigides essencialment a millorar la qualitat de l'ensenyament.

Les funcions d'aquest Servei poden agrupar-se en tres grans blocs: funcions relatives a la formació i actualització permanent dels ensenyants i del conjunt de professionals del sistema educatiu; funcions relatives a materials didàctics, curriculars i recursos pedagògics; i funcions relatives a la innovació i la investigació educativa, curricular i didàctica. Aquests tres blocs de funcions es concreten de la manera següent:

- a) Disseny i elaboració de plans de formació.
- b) Desenvolupament i coordinació dels plans de formació.
- c) Avaluació dels plans de formació.
- d) Recopilació, anàlisi, valoració i, si escau, adaptació i difusió de materials ja existents
- e) Elaboració de criteris i orientacions per a la utilització dels materials existents.
- f) Elaboració de materials didàctics o curriculars de manera directa, mitjançant demandes, o amb la col·laboració d'altres institucions especialitzades.
- g) Elaboració de materials de suport per a les funcions de supervisió, orientació i intervenció psicopedagògica, de manera directa, mitjançant demandes o amb la col·laboració d'altres institucions especialitzades.
- h) Experimentació i avaluació de materials ja existents o de nova elaboració.
- i) Disseny, seguiment i suport a projectes i processos d'investigació i innovació educativa, curricular i didàctica, en estreta col·laboració amb els centres educatius i els seus equips.
- j) Difusió dels resultats de processos d'innovació i d'investigació educativa, curricular i didàctica d'especial rellevància i interès, en estreta col·laboració amb els centres educatius i els seus equips docents.

Disposicions finals

Primera

Queden derogades totes les disposicions anteriors en tot el que s'oposin, es contradiguin o resultin incompatibles amb el que estableix el present Decret.

Segona

Es faculta la ministra d'Educació, Joventut i Esports per elaborar les disposicions necessàries per al desplegament i l'execució eficaç d'aquest Decret.

Tercera

Aquest Decret entrarà en vigor al cap de 15 dies de la seva publicació al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra

Cosa que es fa pública per a coneixement general.

Andorra la Vella, 22 de gener de 1997

Marc Forné Molné

Cap de govern en funcions

